

СТЕФАН НИКИТОВ

О TEMPORA! О MORES!

chitanka.info

Огромният салон се смали и потъна в полумрак. Отнякъде проблеснаха светкавици и заиграха върху обзорния екран. Тих протяжен звук се понесе, премина в тътен и изведнъж екранът се превърна в черно небе, осеяно със звезди. Сякаш донесени от вихъра, те се устремиха напред, за да се превърнат в огромна златно-жълта звезда. Тя отстъпи, показа се мъничка планета, потънала в светлината ѝ, изникна друга планета, обвита в непроницаем облачен пръстен, появи се трета — синкавото ѝ сияние освети екрана и тя замря неподвижна в центъра му.

Гласът на първия космопилот се извиси в тъмнината. Тихо и безпристрастно той каза:

— Ето нашата цел! Третата планета на обикновената жълта звезда в покрайнините на Галактиката — квадрат 54895. Ще експериментираме при стационарна орбита, но след като направим преглед на наличните данни, съпоставени с нашите изисквания. Експедицията ни е петата поред, но дали ще се увенчае с успех? Приканвам Историка.

Струйна мека светлина от невидимите източници. Висока фигура с гъвкави стъпки се изкачи на подиума. Вдигна ръце и напевно заговори:

— Братя мои! На всички са ви известни възвишените идеали на нашето общество — свобода, братство, равенство и висш разум. От незапомнени времена ние се стремим да ги предадем и на другите разумни същества в достъпната за нас част от Галактиката. Но за съжаление, в много от тях разумът е все още недоразвит, а моралните принципи не съществуват. Сред тях обаче най-интересни са жителите на планетата, към която летим. Първата експедиция я открила случайно и, разбира се, веднага започнала да изследва интелектуалното равнище на тези същества. Ето и паметните им записки.

Светлината изгасна и светкавици отново заиграха по екрана. Той светна, ярка синина на ведро небе с пухкави бели облаци заля простора.

* * *

По острозьбите скали пълзяха едри космати хора. Поспирайки и оглеждайки се крадливо, душеха въздуха. Като се изкачиха на билото, те се устремиха към пещерите на отсрещния склон. Изведнъж рев разтърси планинската долина. Огромна мечка изскочи, изрева и с кръвясали очи се насочи срещу тях. Мигновено всички се разпръснаха, наобиколиха мечката и започнаха да я замерват с едри камъни. Разяреното животно се стъписа и докато се нахвърли, един камък я удари по главата. Тя се залюля, друг камък я удари по гръбнака, трети по муцуната и цялата орда се нахвърли върху нея. Огромно косматото кълбо се затъркаля с рев и крясък по каменистата почва и когато се разпръсна, в средата остана разкъсаната мечка и неколцина от косматите. С победоносен крясък живите грабнаха мечката и се спуснаха към долината. По средата на пътеката те се шумгунаха в едрите гъсталаци и след малко се озоваха пред високия свод на една пещера. В нея вече ги очакваха жените и децата. Ордата с крясък се нахвърли върху месото. С боричкане и вой всеки дърпаше, късаше, ядеше...

* * *

Екранът потъмня и светлината изпълни залата. Историкът отново заговори:

— Както виждате, тези същества стоят на животинското стъпало, но вече проявяват известни признаци на разум. И, разбира се, първата експедиция е напуснала планетата, като се е задоволила само да констатира възникването на разума. След 28000 бина, което отговаря на съответния брой обиколки на планетата около нейната звезда, втора експедиция я посети. Ето и наблюденията ѝ.

* * *

Слънцето заливаше широки поля. В далечината ниви поклащаха върховете си, весело цвърчаха по дърветата птици. Планетата си отпочиваше, но човекът... Човекът отиваше на война. Като бучене на пенливи водопади се разнесе тропотът на коне и хора. Като лавина се

спуснаха от околните хълмове човешките пълчища — най-напред конници и колесници, следвани от въоръжени пешаци с копия в ръце и лъкове през рамо...

Две армии стремително се сблъскаха. Два народа се сбиха. Защо? Войниците се удряха и мушкаха с настървение, всеки гледаше да повали повече неприятели. И не след дълго по-слабата страна се огъна, побягна, а победителите с войнствени викове се нахвърлиха след тях. Настана сеч...

Тази гледка не развълнува грамадния орел, който летеше високо в небето. Той безучастно прехвъркна над кървавото полесражение, премина над безлюдни селища и направи кръг над гигантски постройки с форма на пирамида. Наоколо пъплеха безброй човешки същества. Ясно се виждаха полуголите им тела, тъмни и изранени. Те строяха, издигаха нагоре, все нагоре каменната грамада. За какво беше предназначена тя?

* * *

Гласът на Историка отново изпълни залата. С определени математически символи той характеризира физико-биологичните данни, събрани от втората експедиция. Поспря за малко и продължи:

— Жителите на третата планета вече са еволюирали във всяко отношение. Сплотили са се в отделни групировки, наречени народи, започват да преобразуват естествените възможности на природата, а знанията и духовните си потребности vyplъщават в трайни паметници. Но достигнали ли са нашите идеали? На този въпрос втората експедиция не може да отговори, защото нямаше време и технически съоръжения, които точно и обективно да оценят това.

Сега обаче, когато имаме на разположение такава машина, какъвто е нашият свръхмозък, отговорът му напълно съвпада с изводите ни: изцяло преобладават лошите качества и чувства. Липса на свобода, никакво братство, пълно неравенство, висшият разум отсъства.

И тъй, въпреки известния напредък, тези същества си остават неизмеримо далеч от нас. След няколко хиляди бина планетата бе отново посетена от третата експедиция. Гледайте!

* * *

Зимата беше мека и жителите на Вечния град продължаваха да носят леките си дрехи. Но в този мъглив февруарски ден по улиците преобладаваха богатските облекла на синьорите, придружаващи носилките на дамите си, и мрачните раса на свещениците. Бедни и богати още от сутринта запълниха големия площад и блъскайки и смеейки се, с нетърпение очакваха аутодафето.

Процесията се зададе — свещеници с кръстове в ръцете, след тях скърцаща талига, обградена от войници, и накрая богатите носилки на висшето духовенство. Тълпата притихна и тропотът глухо закънтя по каменната настилка, за да замре пред кладата. От талигата слезе висок слаб човек и подбутван от войниците, се изкачи на платформата. Двамата палачи го подхванаха и бързо завързаха за кладата, а един от свещениците се приближи и му поднесе кръст.

Вързаният трепна и очите му ядно блеснаха. Мускулите му се изпънаха, гърдите надуха и той викна:

— Махнете се! Всички вие мамите, заблуждавате и грабите народа. Църквата ни е лъжовна, тя...

Той се закашля от лютивия дим, който го обгърна. Но се напегна, вдигна глава и гласът му се понесе над смълчаното множество.

— Аз, Джордано Бруно, наречен „Еретик“, ви казвам: Вселената е безкрайна, в нея има безброй земи като нашата и на тях също има хора. Аз вярвам, вяр...

Думите му бяха грабнати от свистенето на огнените езици. Дим и пламък се смесваха и издигаха все по-нависоко. А отците с лукава усмивка и поглед към земята смирено бяха скръстили ръцете си.

* * *

Светлината отново блесна и смълчаните фигури се размърдаха. Един стана и с мек глас запита:

— Струва ми се, че в моралния облик на тези същества има промяна. Защо третата експедиция не се е опитала да влезе в контакт с

тях и им помогне в търсенето на висшия разум?

Историкът се усмихна и тихо отговори:

— Това са били отделни искрици от разум, които не са могли да преобразуват тези същества дори и в бъдеще. Такова е било единодушното мнение на всички членове на експедицията и тъй като е било потвърдено от свръхмозъка, те са напуснали планетата. Въпреки това по тяхно настояване след кратко време беше изпратена четвърта експедиция. Уви! И нейните резултати ни разочароваха, но съдете сами.

* * *

Планетата отгоре изглеждаше мирна и спокойна. Но това беше само привидно. Някакъв страшен вихър я беше обгърнал. В концентрационните лагери на Дахау, Освиенцим, Майданек прииждаха пленници. Зад настръхналите телени мрежи се редяха мършави фигури с бледи, изпити лица. Но странно, погледите им горяха, в тях нямаше страх. Имаше ненавист, безкрайна ненавист към поробителите. И искрици вяра в приближаващото освобождение. Изтокът аленееше!

От високите комини на крематориума изригна дим. Тежък, черен, задушлив. Жертвите бяха под него — безкрайна върволица от мъже, жени и деца. Тръгваха, поспираха се и пак тръгваха. В ръцете на възрастните малките дечица плачеха, смееха се или спяха. По-големите се държаха уплашено за ръцете на майките, а младите подкрепяха старите и болните. Влизаха в черната зинала врата, а оттам методично ги разпределяха човекоподобни същества в черна униформа. В първата зала оставяха украшенията си, във втората — косите си, а от третата вече не излизаха. А върволицата все вървеше, вървеше...

* * *

Когато Историкът затвори, гласът му трепереше.

— Вие видяхте, братя мои, докъде са стигнали тук — технически напредък и неописуем морален регрес. Бих казал вакханалия на

варварщината с технически средства. Нашето общество не можа да проумее това и искрената ни вяра, че ще можем да им предадем нашите идеали, изчезна. Нашата задача сега е да спасим тези същества от атомното унищожение, което те вече сигурно са открили. Какво е вашето мнение?

— Безспорно ние трябва да предотвратим тяхното самоунищожение — каза Физикът. — Нашият звездолет може да издържи на атомната радиация и спокойно да кацнем на планетата.

— Задачата ни не е приятна — обади се Инженерът. — Предлагам да се задържим само на минимално необходимото време, за да спестим енергия за по-нататъшния ни полет.

— Почакайте! Да не предреждаме събитията — тихо, но твърдо се обади Психологът. — Струва ми се, че не трябва да се доверяваме само на нас, защото не познаваме психологията на тези същества, не знаем техните действителни възможности, все още не разбираме интелектуалното им развитие. Предлагам, да започнем преки визуални наблюдения, като през това време нашият свръхмозък ще ги анализира и даде своето решение.

Техниците бързо програмираха необходимите данни и екранът отново светна. Планетата изглеждаше мирна и спокойна. Приблжиха се поля, гори и планини. Появи се огромна постройка, но лека и въздушна със своята прозрачност и светлина. А в нея имаше много хора. Те се вълнуваха, очите им светеха и сякаш наелектризираха атмосферата.

Космонавтите учудено наблюдаваха тази картина. Техният разум и сдържаност не проумяваха могъщия изблик на човешките чувства и емоции. А машините монотонно отчитаха резултатите: „Максимум емоционално напрежение, нервният фактор е на върха, свръхдинамичност на крайниците, мислите им представляват непрекъсната променлива с безкраен брой вариации“. Но, разбира се, това е връхният стадий.

Това заключение беше за чуждоземците единствено. И съответните команди бяха дадени, всички заеха местата си, машините безшумно заработиха. В огромния звездолет се разнесе тиха мелодия, той трепна, могъщият му корпус завибрира и... неочаквано спря, сякаш гигантска ръка препречи пътя му. В настъпилата тишина се зачу металически глас — свръхмозъкът безстрастно обяви своето решение:

„Жителите на третата планета са преодолели лошото — навсякъде цари свобода, установено е истинско братство и равенство, достигнат е висшият разум.“

* * *

Световното обсъждане на проблема за извънземните цивилизации беше в разгара си. В необятния Дворец на науката хората говореха, спореха, вълнуваха се. На трибуната млад астроном отправяше към всички своите пламенни думи:

— ... Най-после, след толкова години на съмнения, търсения и разочарования, ние доловихме сигналите на извънземна цивилизация. Цивилизация, която е безкрайно напреднала в техническо отношение и морално самоусъвършенствуване. И ние, хората от комунистическото общество с радост в сърцето и поздрав в очите ще ги приветствуваме като братя. Ние смело можем да се равним с тях, както е казал древният поет Хораций: „За хората няма нищо невъзможно.“

В тихата лунна вечер бавно се приближи и приземи грамаден космически кораб с необикновена форма — приличаше на огромна плоска чиния.

Публикувано в списание „Авиация и космонавтика“, брой 4/1970

г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.